

1. יער אחד בישראל

בהרי אפרים ליד הכביש המוביל מגלעד לדליה, צומח יער, אשר ניטע ע"י הקק"ל, בשנת 1947. יער שכמותו ישנם מאות בכל הארץ, פנות ירק המעשירות את גופנו השומם. על פי רוב ניצב שרש לפניהן, ללמדן לזכרו של מי ניטע היער.

כך מכבד עם את ידידיו הגדולים, לא באותות כבוד ומצבות אבן, אלא בעדות החיה של מעשה יצירה.

מאות יערות - מאות שמות; אך יער אחד זה ליד גלעד קשור במיוחד עם שם אשר יש להעלות מחרום הנשיה: ההולנדי יוף וסטרויל.

יוף וסטרויל אינו דינאי גם אינו נדבן של קנינים גשמיים, אף לא ציוני ואפילו לא יהודי; אך מידה שלו היתה זו הנשכחת כה מהר היום: אהבת האנושות. אהבה זו היא, היא אשר קשרה את יוף ו. אלינו. איך נוכל אחרת להבין את החמסרותו ללא הנאי להצלת יהודים, כעזרה לבני אדם, למרות שבאותה תקופה לא נראו כל סכויים להתמודד כנגד הגורל. הצלתם של יהודים אשר נמצאו בצרני הנאצים, ללא מגן ובחוסר כל, העזרה ליהודים נחשבה למעשה פשע וענשה: מות. וכך עלתה לו ליוף: הוא נרצח; כי מעשהו היה מרי ומופת, בו אלפי הולנדים אחרים היו איתו ואף הקריבו כמותו רוב קרבנות למענו.

למרות זה ניצל בהולנד אך הלק קטן מיהודיה - 25000 מתוך 140.000 - האויב היה אדיר וגם בארץ היו כוחות נוגדים רבים.

שארית הפליטה הקטנה הזאת אסירת תודה על העזרה שהושטה, וחודתו מצאה את הבטוי היפה והקרוב לה ביותר בסמליותו: נטיעת יער בישראל. בשנת 1946 בוצע מפעל גדול בהולנד, בו השתתפו הולנדים כיהודים, ותוצאתו אסירת 100.000 גולדן לקק"ל.

כמקום מתאים ליער זה נקבע אחד המקומות המעטים, בהם ישנה קבוצה מאלה אשר ניצלו בעזרתו של י.ו. - קבוץ יער. הוא אחד המרכזים הגדולים. וכך שולט כיום "יער וסטרויל על הסביבה כולה, שזור בחיי יום יום של חברי גלעד, והם לעולם לא ישכחו את אשר היה: לא את השמד ואף לא את ההצלה.

היום, 10 שנים אחרי מותו של י.ו. מציבים אנו הניצולים אבן פשוטה לזכרו ואנו שמהים כי אשתו וילי אשר השתתפה במפעל ההצלה במידה שוה, תהיה איתנו.

2. תנועת התנגדות החלוצית בהולנד

כולנו יודעים: בזמן מצוקה חמיד מתחברת קבוצה ביתר עוז ומחפשת את החוג החזק בקרבה להחמסר להדרכתו ולעזרתו. כך הביאה שואת היטלר לעלי החזקה של הציונות. רק הוא יכולה לתת ליהודים פתח להצלה ולהחזיר... בתחונם העצמי. ובתוך תנועה זו היו החלוצים אשר הוו את החוג הפעיל. משפיעו קלגסי הנאצים אימה באירופה היתה רק קבוצה אחת בין היהודים אשר לא אמרה נואש והביעה התנגדות אמיצה: הנוער החלוצי.

כך היה בפולין ואף בהולנד לא היה אחרת. אמנם בארץ זו היה החוג העוס במפעל ההצלה מצומצם, אך הרעיון הציוני - וביהוד החלוצי - התגלה בחיוניותו החזקה. הלא החירות היא בדרום!

GFH

יתכן וחיוניות זו היא אשר משכה אלינו את י.ו. זאת היא גם הסיבה שהשארה הקטנה של היהודים ההולנדים המוצלים מציבה את היד לזכרו לא בהולנד אלא בישראל. מי עוד יכתוב תולדות מלחמת היהודים 1939 - 1945" 2

כי בתקופה זולא רק סבלו כי אם גם לחטו. ואפיה של מלחמה זו היה מותאם לתנאים של כל ארץ וארץ.

אין למדוד מפעלים כאלה בתוצאותיהם המוחשיות והבלתי אמצעיות. אולם יש לקבוע, כי עוד בזמן המלחמה עלו קרוב ל 100 חלוצים ארצה, ומלבדם טפלו במאתים עשן שלוש מאות אחרים, להם מצאו מקומות מחבוא. **אחאאאא** זאת היא הצלחה אשר אין לזלזל בה. איך נתאפשר הדבר? הודות לקיומה של תנועת "החלוץ", אשר מעצם מהותה, בכוח אירגונה, אופיים של חבריה, היתה הנושא הטבעי של מפעל ההצלה וההתנגדות לנאצים. היכן היו מנהיגי יהדות הולנד? גם שם היה קיים "יודנראט" שהיה מוכה סגורין. אין מתפקידי למחוח ביקורת, אך נדמה לי שהיהודים ה"מחושבים" והשבעים של המאה ה 20 לא היו מסוגלים לאצייב כנגד רצון ההשמדה הקנאי והמתוכנן של הנאצים, עמדה חזקה אשר יכלה לעורר התנגדות.

הכובשים הגרמניים הסתירו לראשונה את פניהם האמיתיות, כאשר קרו לרכוש את אהדת ההולנדים. הם עזבו תחילה את היהודים לנפשם. לכן לא קל היה ל"החלוץ" לקבוע מיד את עמדתו. אך בו בזמן שכבר החלו הגרופים המשיך ה"יודנראט" באופיו הפושר, אולם עיני ה"חלוץ" נפקחו עוד ברגע האחרון. בזמן בו נשלחו צפוני החיה הטורפת אט אט אל כל יהדות הולנד, בשיטתיות וביסודיות, בחישוב קר, אשר כיום נחשב לדבר האיום ביותר בכל התהליך, ניסה החלוץ להציל את הניתן להצלה.

אז אירע אשר לא יאומן: קיהודים ראו שאינם עומדים לבדם **לפנינובים** בשואתם. בפברואר 1941 פרצה השביחה הכללית הידועה של פועלי אמסטרדם כמחאה נגד בחילת הרדיפות של הנאצים את היהודים. בעיר אמסטרדם היו רוב יהודי הולנד ובה אף פרולטריון יהודי. רגש הסולידריות של הפועלים קומוניסטים כטוציאליסטים, עם חבריהם היהודים הניעם לאחו בנשקם זה הכבד ביותר, למרות שמראש נראה כי אין כל סכויים למאבק זה נגד הכבש וכוחו הצבאי.

אחיה זאת את הנירדפים אולי יחידה בכל תולדות היהודים וההולנדים ושיאה בעזרה פעילה של אלפים מכל שכבות האוכלוסייה, למרות הסכנה לחייהם הם. אף אם דבר זה מובן מבחינה מוסקית - מאי מהי עם על פי משפט של ספרי הקודש? לכן אין די הערכה בפינו לגישה זו. אף אם ארעו מקרים של בגידה וניצול המצב - העם ההולנדי בכללו הראה את עצמו ראוי למקומו בשורת העמים הנלחמים למען אחות והומניוט. על כן עלינו לרשש לו חודה.

היד העוזרת הושטה ואלפי יהודים תפשוה בהחבאם במתים הולנדיים. ובמקרה של ה"חלוץ" על ידי הקמת אירגון שאפשר במסך הזמן להבריח **פתוך** הארץ חלק גדול של הנוער החלוצי.

כמה קל לכתוב זאת היום במסגרת של סקירת העבר: ארגון ההתנגדות. היה צריך למצוא מקומות הסתר, להשיג כסף וכרטיסי מזון, לדאג לגירות מזויפים - או אף לגנוב נירות אמיתיים מידי הגרמנים כדי שיוכלו חברים להמלט אל מעבר לגבול. ואסור היה בכל אלה את צרוחיו ובעיותיו האשיות הרבות של כל יחיד, אשר לעיתים היה בודד וערירי.

כמה סבל, חרדה ופחדים נטלו על עצמם, כמה גבורה, יושר ואומץ הראו כל אלה אשר לקחו חלק במעשה הגדול של התנגדות לכוונות האויב האדיר.

GFH

מידי פעם לבשה ההנגדות זו צורות אחרות כמרוצת הזמן; בהתאם לאופיים של מנהליה. ולצרכים של הרגע - אף עד מאבק גלוי, רבים ממיטב חברינו נפלו חלל. מי יוכל לתאר את כליון העצבים, הכאב ללא דמעות עת שמענו שוב ושוב על חבר שתפסוהו ? ! באופן מיוחד פגעה בנו מכת מוחו של שושו (יואכים סימון 'ייכין') כחבר מרכזי של "החלוץ" ומדריך של קבוצת נוער הצליח הוא יחד עם המדריכים האחרים להסתיר את 50 החנימים של בית עליה הנוער בלוסדרכט, ימים ספורים לפני שהגסטפו רצתה לפנות את הבית. שושו היה הראשון אשר עבד בשיטתיות בהקמת מפעל ההצלה. אחרי שהצליח מספר פעמים לעבור את גבולות בלגיה וצרפת בהפשו אחרי דרכי בריחה; נתפש שושו בחזרו להןלנד בידי הגרמנים והתאבד בבית בכלא כדי לא למסור את חבריו.

3. יוף וסטרויל / אדם יוצא דופן / מיוחד במינו.

לרגלי פעולתו של שושו למען הצלתם של חניכי עליה הנוער בלוסדרכט אנו פוגשים לראשונה את י.ו. והוא אפשר ע"י יעזרתו וקשריו הענפים בכל הארץ את הסרתם של כל ילדי הבית. והוא הפך לאט לאט לנפש החיה של פעולתו הבלתי לגלית של "החלוץ" ההולנדי. מי היה י.ו. ואילו אידאלים הניעוהו לותר על קיומו המסודר והבטוח ואף לסכן את משפחתו, כדי להושיט יד ליהודים הנרדפים המצוקתם? ודאי אין קורות חייו קורות חיי איש רגיל. שוב ושוב אנו רואים את קו דמותו האפיני אשר לנו אומר יותר מכל; אין די בקיום אידאלים בלבד; יש גם להגשימם והעמיד את עצמו לרשותם. וכך אנו רואים שאהבת החופש ואמונתו בצדק ובשוויון כל בני האדם, מוצאות בטוין בכל מעשיו ופעולותיו.

הוא נולד ב 25 לינואר 1899 בעירה הולנדית. כבר בבית הוריו קבל חינוך מושחת על האידאלים הנוצריים ועל ערכיו המוסריים של התנ"כ. היתה זאת התפתחות טבעית - בתקופה של מהפכה פוליטית - אשר הובי לה את וסטרויל הצעיר דרך תנועת הנוער הסוציאליסטית אל הברית הדתית - קומוניסטית, אשר נוצרה בהולנד בשנות העשרים, אז; כשעדיין נמצאה כל התנועה הסוציאליסטית בהתפתחות תוססת וטרם קפאה על שמריה. ו. יצא המורה להודו ההולנדית. משקרא שם למלוי שרותו בצבא, טוב לשאת נשק, כי השקפתו היסודית היתה מבוססת על חוסר אלימות. הוא נכלא בבית הסוהר ורק אחרי שנתיים וחצי חזר להולנד. שם כהן כמורה בבית ספר מיוחד בשם "דה ורקפלסט" (מקום העבודה) שהיה ראשון במינו הולנד. ב"ס זה מתפקידו היה להגשים שיטות חדישות של חינוך ולימוד.

בגרמניה, בינתיים, עלה היטלר לשלטון ואותו ב"ס קלט ילדי פליטים יהודיים. כך הגיע י.ו. לעניין ארגון "מפעל הנוער לעזרה ילדים פליטים יהודיים" ליד ב"ס זה הוקמה מחלקה מיוחדת לילדים אלה, אשר עם אחדים מהם נפגש יוף בשנית הוך מפעל ההצלה שלו. בספטמבר 1940 נתמנה מנהלו של ב"ס מוטסורי ברוטרדם. אז כבר עברה המלחמה על הולנד; אך ו. סרב כמנהל ב"ס לבצע כל פקודה המפלה בין יהודים לשאינם יהודים. כך ניצטורה דרכו שהובילה להחמסרות הגמורה של אשיותו להצלתם של הנירדפים. המניע העיקרי לא היה כ"כ באהדתו ליהודים, אלא בפגיעה ברגש הצדק. הוא לא יכול היה לראות מיעות חלש הנירדף על ידי חזקים ואדירים. כך קשר קשרים עם מנהלי בית עליה הנוער בלוסדרכט ובמיוחד נתקשר קשרי ידידות עמוקה עם שושו אשר ללא כל ספק בשפיעה על עמדתו אל החלוצים. הוא האיש מ"החוף" החל להבין את מניעו. גם בחליפת המכתבים עם שושו קלט את הרעיונות המיוניים והחלוציים. פעם הדגיש שאינו יכול לחפוש שבתקופה זאת יהודי אינו יכול לדעת היכן יעמוד.

GFH

יחד עם עבודתו בביה"ט עמד ו. כבר במרכז של הפעולה הבלתי ליגלית של הקבוצה החלוצית. אותו איש אשר עוד לפני שעות מספר עמד ולמד כתת צעירים, עבר בחשכה למחצה את גבול הולנד=בלגיה עם מספר חבריו. בכל המצבים היה שקט, התנהגותו השפיעה עלינו מאד. הוא לא פעל ע"י דבוריו אלא ~~אצל ידי מעטים~~, כי אם בעיקר ע"י אישורתו. הוא החשיב כל פרט בחיי וניטה להבין כל אחד. על כן רחשו אליו אימון כה רב. יוף הקשיב לכל, הבין וטצא חמיד עזרה.

ליד יוף פעלה וילי, אישתי, כמוהו בעירנות, אך על פי דרכה המיוחדת. היא הייתה מטופלת במשק ביתה, שלושה ילדים והיכתה לרביעי. אך ללא ליאות היא יוצאת לעזור, למצוא מקומות מחבוא ולטפל במיסתרים. אף לא הזניחה את ביתה שהיה תמיד מלא חברים שנמצאו בסכנה, שותפי פעולה שבאו להתייעצות סודית או כאלה שלא הייתה להם קורתגב וצריך היה לעזור להם. צריך להבין מה פירוש לסכן את "אוסר הבית" כדי לעזור לאנשים זרים. וכך באסקה וילי בשנת 1943 בעת נסיון לשחרר חברה מידי הגיסטפו. היא נשלה למחנה ריכוז ואח"כ לרבנסבריק שבגרמניה. גם בשביה עוררה כבוד אצל הכל עקב התנהגותה הנפלאה. בסוף המלחמה חזרה להולנד.

ומי מלבד יוף היה ממשיך בפעולת המחתרת, נרדף ע"י המשטרה, לאחר שנאסרה רעיתו, לאחר שהיה נאלץ להסתיר את ילדיו כפול שעה עם ילדים יהודיים?

במסנה מרץ הקדיש את עצמו למפעל ההצלה, אחרי שהגסטפו הפס אתריו. הוא התחפש בזקן ומסקפים והי בעצמו במחתרת וכך הודחה עם גודל היהודים הודחה בטורה.

למרות עבודתו הולכות ורבות בהנהלה ובאירגון ושורותיו התרחב והלך. רבים מדי השמות אשר צריך להזכירם פה, אך תמיד עלו כוחות חדשים במקום הנופלים. מהפטים דרכים חדשות לעבור את הגבול. מקשרים קשרים עם המחתרת הבלגית והצרפתית וסוף סוף נמצאה הדרך לספרד שהיא הדרך לחופש. כשבפברואר 1944 עברה קבוצה של חברים מהולנד את דרך התלאות והסכנות מעל לפירינאים לספרד, בא י.ו. זמן קצר לפני שנאסר יחד עם כמה חברים לגבול הולנד = בלגיה, כדי להפוך מן החברים לפני עברם לספרד. בהרי הפירינאים עמד בין 25 חברים. הוא כאילו נבא את גורלו, כאילו רצה בפרידה זו להוכיח ~~שאאאאאא~~ אחת לתמיד את עמדתו ודרכו, לנו לניצולים, את הדרך היחידה להערכת אותה תקופה של אימים והשמדה. דבריו המועטים בהזדמנות זו היו לתויה כבירה: "אתם נמצאים כעת ימים מועטים לפני שחרורכם, בקרוב הוכלו למלא את תפקידכם בבנין הארץ וביצירת המולדת לכל יהודי העולם. לכולכם אני מאחל כל טוב בדרככם זאת. אל תשכחו את הבחורים אשר בלעדיהם לא הייתם יוצאים לחפשי. אלה אשר נתנו הכל, הרבים אשר כבר מסרו את נפשם, כדי שתוכלו אתם להשיג את המטרה. תבנו שם את ארצכם ובוזה תמשיכו את מפעלם. זכרו את שושו, הנמן וכל האחרים אשר הקריבו את עצמם למענכם; זכרו את כל המצוקה בעולם וחבנו את ישראל כל שלא תהיה שם מלחמה, אלא עבודה ולחם לכל. לדעתי צריכים יהודים כלא יהודים ללחום את אותה מלחמה סוציאלית בצורות שונות. לכולכם אני מאחל מעבר צלח לחפש לחיי אושר וחירות".

כעבור יומיים הגיעה אותה קבוצה אחרי תלאות רבות לספרד. אחריהם באו נוספים וכך אירע שהישוב יכול היה לקלוט בסתו 1944 עליה של כ 30 חלוצים מאירופא הכבושה. אך הצלחה זו לא יכול היה יוף כבר לראות.

הוא אשר העביר חברים כה רבים דרך הגבולות, נתפס במעבר הגבול יחד עם 2 חברות של עליה הנוצר, ואחרי חקירות איומות הובא לאותו טחנה

